

[69]

Seat No. _____

No. of Printed Pages: 02

SARDAR PATEL UNIVERSITY**M.A. Examination 1ST Semester (CBCS) Sanskrit****Monday, Date: 25-03-2019, Time: 10:00 A.M. to 01:00 P.M.****PA01CSAN23 Sahityashastra: Natyashastra of Bharata (Adhyay-1,2 &6)****Total Marks:-70****પ્રશ્ન-૧ બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો (બધા ફરજિયાત) (૧૦)**

૧. ભરતમુનિના પુરોગામી નાટ્યાચાર્ય છે-
(અ) વિશ્વનાથ (બ) ધનંજય (ક) નન્દિકેશ્વર (ડ) ધનિક
૨. નાટ્યશાસ્ત્રની પ્રસિદ્ધ ટીકા કઈ છે?
(અ) લોચન (બ) અભિનવભારતી (ક) નાટ્યદર્પણ (ડ) ચંદ્રિકા
૩. 'ક્રીડનીયકમિચ્છામો દશયં શ્રવ્યં ચ યદ્ભવેત્' આ કોની ઉક્તિ છે?
(અ) બ્રહ્માની (બ) દેવોની (ક) રાક્ષસોની (ડ) ભરતમુનિની
૪. નાટ્યવેદની રચા માટે ઋગ્વેદમાંથી કયા તત્ત્વનું ગ્રહણ કરવામાં આવ્યું?
(અ) સંવાદ (બ) અભિનય (ક) રસ (ડ) ગીત
૫. નાટ્યકર્મ વિશે ગ્રહણ, ધારણ, પ્રયોગ અને અભિનય કરવા કોણ અશક્ત હતા?
(અ) દેવો (બ) રાક્ષસો (ક) મુનિઓ (ડ) ગંધર્વો
૬. ભરતમુનિ પ્રમાણે એક દંડની લંબાઈ કેટલી હોય?
(અ) ત્રણ હાથ (બ) ચાર હાથ (ક) પાંચ હાથ (ડ) છ હાથ
૭. નીચેનામાંથી નાટ્યમંડપની ભૂમિ પસંદગી માટે કયું યોગ્ય નથી?
(અ) સમા (બ) કઠિના (ક) સ્થિરા (ડ) કોમલા
૮. અષ્ટહસ્તં ચતુરશ્રં સમતલં કિં કર્તવ્યમ્?
(અ) રઙ્ગપીઠમ્ (બ) રઙ્ગશીર્ષમ્
(ક) નેપથ્યગૃહમ્ (ડ) મત્તવારણી
૯. ભાવકત્વ-ભોજકત્વ વ્યાપારની કલ્પના કરનાર આચાર્ય-
(અ) ભટ્ટ લોહટ (બ) ભટ્ટ નાયક (ક) આચાર્ય શંકુક (ડ) અભિનવગુપ્ત
૧૦. શૃંગારમાંથી કયા રસની ઉત્પત્તિ થઈ છે?
(અ) કુરુણ (બ) અદ્ભુત (ક) ભયાનક (ડ) હાસ્ય

પ્રશ્ન-૨ ભરતના અનુગામી નાટ્યાચાર્યોનો સંક્ષિપ્તમાં પરિચય આપો. (૧૫)

અથવા

પ્રશ્ન-૨ ભરતના રસસૂત્રને સમજાવી આચાર્ય શંકુકનો અનુમિતિવાદ સ્પષ્ટ કરો.

(1)

(P.T.O.)

પ્રશ્ન-૩(અ) ગમે તે એક કારિકા સાનુવાદ સમજાવો.

(૦૫)

૧. ગ્રામ્યધર્મપ્રવૃત્તે તુ કામલોભવશં ગતે।
ઈર્ષ્યાક્રોધાદિસંમૂઢે લોકે સુખિતદુઃખિતે॥
૨. વિષ્ણુઃ સિંહાસનં ચૈવ કુબેરો મુકુટં તથા।
શ્રાવ્યત્વં પ્રેક્ષણીયસ્ય દદૌ દેવી સરસ્વતી॥

પ્રશ્ન-૩ (બ) ઋષિઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ પંચપ્રશ્ન જાણાવી નાટ્યનું સ્વરૂપ અને પ્રયોજન ભરતમુનિ પ્રમાણે સ્પષ્ટ કરો.

(૧૫)

અથવા

પ્રશ્ન-૩ (બ) ટૂંકનોંધ લખો.

(૧) નાટ્યવૃત્તિઓ (૨) નાટ્યોત્પત્તિમાં વિદ્યન અને જર્જર પ્રસંગ

પ્રશ્ન-૪ (અ) ગમે તે એક કારિકા સાનુવાદ સમજાવો.

(૦૫)

૧. કાર્પાસં બાલ્વજં વાપિ મૌઞ્જં વાલ્કલમેવ ચ।
સૂત્રં બુધૈસ્તુ કર્તવ્યં યસ્ય છેદો ન વિદ્યતે ॥
૨. કૂર્મપૃષ્ઠં ન કર્તવ્યં મત્સ્યપૃષ્ઠં તથૈવ ચ।
શુદ્ધાદર્શતલાકારં રઙ્ગશીર્ષં પ્રશસ્યતે ॥

પ્રશ્ન-૪ (બ) વિકૃષ્ટ નાટ્યમંડપ વિસ્તારથી સમજાવો.

(૦૮)

અથવા

પ્રશ્ન-૪ (બ) નાટ્યમંડપના પ્રકારો જાણાવી મત્તવારણીની રચના સમજાવો.

પ્રશ્ન-૫ (અ) ગમે તે એક કારિકા સાનુવાદ સમજાવો.

(૦૫)

૧. રસા ભાવા હયભિનયાઃ ધર્મી વૃત્તિપ્રવૃત્તયઃ।
સિદ્ધિઃ સ્વરાસ્તથાતોદ્યં ગાનં રઙ્ગશ્ચ સઙ્ગ્રહઃ॥
૨. શ્યામો ભવતિ શૃંગારઃ સિતો હાસ્યઃ પ્રકીર્તિતઃ।
કપોતઃ કરુણશ્ચૈવ રક્તો રૌદ્રઃ પ્રકીર્તિતઃ॥

પ્રશ્ન-૫(બ) ગમે તે એક વિશે નોંધ લખો.

(૦૭)

૧. અદ્ભુતભયાનકૌ રસૌ
૨. વ્યાભિચારિભાવાઃ